

Bomlás

Végzés után több foglalkozást is kipróbált, de egyik sem volt megfelelő számára. Egy ideig irodai segédként dolgozott egy cégnél – papírokat válogatott, bélyeget ragasztott, pecsételt; de kinek tetszene egy ilyen munka? Miután otthagya a céget, egy műhelyben kapott munkát. Az elején nagyon tetszett neki, de később szembesült vele, hogy sosem fog annyira rajongani az autókért, mint a kollegái. Hamarosan feladta ezt az állást is, és elkezdett másikat keresni.

Annak idején nagyon vallásos volt. Talán éppen ezért nem tartozott sehova. Rendszeresen járt templomba, még Szent Ágoston vallomásait is olvasta, de nem jutott a végére. A mondatok olyan érzést keltettek benne, mintha egy katedrálisban visszhangoznának, ezért nagyon tetszett neki. A parókiának is segített: felvonulások megszervezésében, misék előkészítésében és más apró-cseprő ügyekben. Mivel kevés embernek volt ekkora elkötelezettsége, felkeltette néhány egyházközségi tag figyelmét. Az egyikük állást is kínált neki.

Nagyon érdekes feladatnak ígérkezett: az embernek, aki a munkát felkínálta, az volt a foglalkozása, hogy konferenciákat szervezett, gondoskodott a rendezvényteremről, szállásról, kihangosításról, ceruza és papír beszerzéséről és minden egyéb elintézéséről, amire más nem gondolt. A konferenciaszervezők elhatározták, hogy minden beszédet, előadást és vitát – ki tudja milyen okból – magnószalagra rögzítenek. Ahhoz, hogy a rögzítés zavartalanul folyjon, valakinek fülhallgatóval ott kell ülnie, felügyelni az előadást; ha tönkremegy egy mikrofon, akkor ki kell cserélni, ha valaki pedig halkán beszél, az eszköz érzékenységén kell állítani.

Ez lett a dolga. Egyáltalán nem volt megerőltető, az egyetlen tevékenysége abban állt, hogy szemmel tartotta a hangszínmérő kis színes pontjait. Tilos volt

DANIEL KEHLMANN, az 1975-ben született osztrák író humorával, ironikus megfogalmazásaival, lendületes és könnyed írásmódjával hívta fel magára a figyelmet. Első regénye, a *Beerholms Vorstellung* 1997-ben jelent meg, éppen akkor, amikor befejezte tanulmányait a bécsi egyetemen. A nemzetközi piacon is elismerést szerzett negyedik regényét, az *En és Kaminskit* (2003, magyarul: 2003) már több mint húsz nyelvre fordították le. Kehlmann átütő sikere azonban *A világ fölmérése*vel érkezett el (2005, magyarul: 2006), 35 nyelvre fordították le, és megkapta érte többek között a Candide-díjat (2005), a Heimito von Doderer-díjat (2006), a Kleist-díjat (2006).

kimenni, olvasni vagy mással foglalkozni a rögzítés során, s mindez nem esett nehezére, és rendszeren meg is fizették érte. Minden nap egy előadóterem végében ült a rögzítőeszközzel és figyelt. Előtte az utolsó sorban ülők, megviselt tarkóik kopottak, mint a székük háttámlája. Akik a színpadon előadtak, rendszerint idősek voltak, hangjuk vékony és erőtlen, amit a hangerő-szabályozó állításával ellensúlyozott.

Keveset értett meg az elhangzottakból, legtöbbször bonyolult technikai leírásokról vagy orvostudományi témákról esett szó, de mindig figyelmesen hallgatott.

Hamarosan megértette, hogy jobb nem elgondolkodni azon, amit hall, mert kínos érzést kelt benne, mintha furcsa, kiterjedés és forma nélküli dolog venné körbe. Így fáradozott napról napra azon, hogy a hallottakat figyelmen kívül hagyja, és közönyös maradjon.

Kezdetben sikerrel járt. Majdnem minden tudományterületről voltak előadók. Láta, hogy az előadások sosem születtek egyetértést. Egyetlen esetben sem. Ha valaki egy felfedezésről számolt be, felszólalt egy másik, aki a felfedezést butaságnak nevezte. Aztán egy harmadik kijelentette, helytelen lenne a felfedezést butaságnak nevezni, majd megint egy másik is felszólalt. Így ment ez konferenciáról konferenciára, függetlenül attól, hogy fogorvostudomány vagy reklámstratégia volt a téma. Egyszer filozófusok tartottak konferenciát, és ott hallotta, hogy valaki azt mondja: mindent meg lehet kérdőjelezni, kivéve magát a kételkedőt. Csak ebben lehetünk teljesen bizonyosak. Ezt a kijelentést is megcáfolták, olyan fogalmakkal, amelyeket nem is ismert. Tehát mégsem volt igaz.

Egy kő évszázadokig heverhet a helyén, a víz közben kimoshatja, mégis kő marad. De meddig tarthat ez a folyamat? Egyszer csak kiüregesedik ez a kő. Témák, melyeket hallgatott: a végesen végtelen tér, a számok titkos birodalma, kémiai kötések és bontásuk. Ezekből több kilométernyi hanganyagot készített, amelyet soha senki nem akart meghallgatni.

Egy vasárnap délelőtt a parkba ment sétálni. Tavasz volt, a távolból a városi közlekedés zaja keveredett madárcsicsergéssel és a homokozóban önfeledten játszó gyerekek hangjával. A fák fehér fátylat öltöttek; enyhe fuvallat volt érezhető. Egy ideig ücsörgött a padon, majd mikor felállt, rádöbbsent, hogy hitét veszítette. Ezután merev, félszeg mosollyal az arcán hazasétált. Hazaérve sírni kezdett.

Ezen kívül semmi sem történt vele. Régi elhatározása volt, hogy egyszer meg-nősül. De hamarosan rájött, hogy ehhez már túl késő. Társaságba nem járt, korábbi barátai eltávolodtak tőle, mivel szerintük megváltozott, és új barátokat nem szerzett. Régebben, amikor elképzelte a jövőjét, mindig volt benne egy feleség, a háttérben gyerekekkel. De ez a feleség sosem érkezett meg az életébe. Az ügy érdekében tennie kellett valamit. De mit? Egyébként is, cselekvési képessége lassan kezdett megszűnni. Kicsivel később rádöbbsent, hogy talán sosem lesz családja, és ez a gondolat már nem is nyomasztotta annyira. Egy idő után pedig valóban késő volt.

Eközben tovább rögzítette a konferenciákon elhangzottakat. Furcsa zavartottság lett úrrá rajta, nem volt kellemetlen, de olyan érzés volt, mintha elsúlylyedne benne. Ez az érzés nem a kétely, hanem még annál is súlyosabb: a mindent eluraló, bevonó hitetlenség, a korlátok nélküli üresség. Semmi sem volt már helyes, sem végleges, jobb vagy rosszabb, ezek mind elvesztették jelentőségüket. Naponta hallgatta emberek nézeteit, miközben mások megcáfolták őket. Sosem jutottak egyezsége. Ha mégis egyezsége jutottak, jött egy harmadik, aki az egyezséget megkérdőjelezte. Akarata ellenére hatalmas tudásra tett szert, amelyet különösebben nem értékelt. Körülötte a világ átalakult: a normális hétköznapi dolgok, melyekkel kapcsolatba került, megérintett, ízlelt és érzett, észrevétlenül megváltoztak. A lakása, az ágya és az asztala, a televíziója, a gyűlés-terem hosszú sorai, az aszfalt az utakon, az égbolt és a fák, a házak – mind elvesztették élességüket; a színek mattá váltak, eltűnt a csillogás. Mintha finom köd borított volna el mindent, olyan volt, mint egy álmos novemberi reggel.

A férfi, aki a munkát adta neki, már rég meghalt. A vállalkozást a fia vitte tovább, és lényegében semmin sem változtatott. A munka változatlan formában ment tovább. Idővel világossá vált számára, hogy élete végéig ez lesz a dolga. Reggelente megérkezett a munkahelyére, bekapcsolta a rögzítő eszközt, feltette a fejére a fülhallgatót, és figyelt. Esténként hazament. Ha valaki megszólította vagy kérdezett tőle valamit, röviden válaszolt, de előfordult, hogy válasz nélkül továbbállt.

Ha szabadságon volt, rendszerint bement a városba, és figyelte az embereket. Az emberek szemkontaktus nélkül haladtak el mellette, néha úgy néztek ki, mintha a levegőben feloldódnának vagy lassan, fokozatosan válnának átlátszóvá. Mindezek az átalakulások azonban nem történtek meg a valóságban, így hamar elvesztette irántuk az érdeklődését.

Elkezdett késni a munkahelyéről. Nem lustaság volt az oka, egyszerűen nem ismerte már fel az eltelt és a karóráján mutatott idő közötti összefüggést. Az elején eltűrték, hogy késik („olyan régóta dolgozik már nálunk, nem lehet csak olyan egyszerűen...”). Késései gyakoribbak lettek, és egyre tovább tartottak. A helyzetet súlyosbította, hogy fel sem fogta, hogy késései kínos helyzeteket teremtettek. A probléma magától megoldódott, amikor egyszer egyáltalán nem ment be dolgozni. Felmondását postán kézbesítették a főnöke udvarias levelével együtt.

A levelet sosem bontotta fel, de más leveleket sem nyitott ki. Otthon az ablak mellett ücsörgött, és egész nap az eget figyelte. Az égbolton elvonuló madárrajok az évszakoknak megfelelően változtatták mintázatukat. Az égbolt szokatlanul szürke volt, a felhők reggelente vörös mintázatokat rajzoltak az arcára, amelyek estére elmosódtak. A téli időszakban: a végtelen hópihéék lassú, hangtalan, mindent beborító fehérség érzetét keltették benne, néha-néha pedig a hó világoskék színben pompázott. A felhőtlen égbolt több fényt árasztott, ilyenkor a madarak is barátságosabbnak tűntek. Ezeken a napokon gondtalannak érezte magát.

Vidámság lett úrrá rajta. Érezte: ha volnának körülötte emberek, lenne mit mondania nekik. De ez az érzés is elmúlt, majd felkelt az ablak mellől, és elment bevásárolni.

Igen, bevásárolni még eljárt. Valami megfoghatatlan erő vette rá, hogy a közeli élelmiszerboltba eljárjon. Keveset és mindig ugyanazokat a termékeket vásárolta. Megtakarítását a bankszámlájáról levette, most bankjegyek formájában a szobájában tornyosult, de fokozatosan zsugorodott.

Egyszer csak elfogyott a pénze. Megvonta a vállát, és ezután pénz nélkül ment bevásárolni. Egy ideig – elég sokáig – hitelezett neki az élelmiszerbolt tulajdonosa. Egyszer csak kimerült a hitelkeret.

Az önkormányzat szociális osztályáról egy hölgy látogatta meg, mivel az élelmiszerbolt tulajdonosa aggódni kezdett érte, s hívta őket. A hölgyet beengedte a lakásába, de nem szólt hozzá. Innentől kezdve mindig jött valaki, és hozott neki ennivalót. Egyszer egy pszichiáter is meglátogatta, de vele sem beszélt. Szakvéleményt állítottak ki róla, majd két nagyon kedves férfi eljött érte.

Az intézetben hideg volt, minden fehérre volt festve, és tisztítószerek szagát lehetett érezni. A holdfény a berácsozott ablakon keresztül szűrődött be a takarójára. További három emberrel osztozott a szobán. Nyugodtak voltak, nem mozdultak. Ha a szemükbe nézett, csonka lelkek pillantottak vissza. Néha-néha a háromból két ember megpróbálkozott a beszélgetéssel, de sosem jártak sikerrel; olyan volt, mintha különböző nyelveken próbálnának egymáshoz szólni. Délben egy ápoló pirulákat adott a szoba lakóinak. Kint az udvaron egy fa pompázott a napfényben, az eső is gyakran eleredt, repülőgépek rajzoltak csíkokat az égen, de mindezekről már nem vett tudomást. Már nem ment oda az ablakhoz sem, helyette a plafont bámulta. Fehér terület egy vakolatpedéssel keresztezve, amely esténként szürkés árnyalatú volt, reggelente pedig sárgás színű.

Egyszer a volt főnöke meglátogatta, de semmire sem reagált, így nem lehetett megállapítani, hogy egyáltalán felismerte-e, vagy sem.

Az állását nem töltötték be mással; időközben egy gép végezte el a munkáját. Néhány évet még az intézetben töltött, majd hirtelen meghalt. A teste nyugalmat sugárzott, az arca pedig érintetlen volt, mintha sosem létezett volna. Ágyára egy másik beteg került.